

مسابقه مربوط به کتاب «دین و زندگی»

اجتماعی فردی و

ایمان و تأثیر آن در زندگی

عشرت سیفی نژاد

مقدمه

«یا ایها الذین آمنوا آمنوا بالله ورسوله والكتاب الذی نزل علی رسوله
والكتاب الذی انزل من قبل و من یکفر بالله و ملائکته و کتبه و رسله و
الیوم الاخر فقد ضل ضللاً بعیدا» (۱۳۶ نساء)

... ای کسانی که ایمان آورده‌اید به خدا و پیامبرش و کتابی که بر او
نازل کرده و کتاب‌های آسمانی که پیش از این فرستاده است، ایمان
واقعی بیاورید. کسی که خدا و فرشتگان او کتاب‌ها و پیامبرانش، و
روز واپسین را انکار کند، در گمراهی دور و درازی افتاده است.
در میان سلسله بحث‌های اصولی و فکری مربوط به زندگی بشر،
بحث‌های «مذهبی» از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند، و همواره به عنوان
اساسی‌ترین مسائل مربوط به بهزیستی و سرنوشت انسان‌ها، مطرح
بوده‌اند، و بینش‌های عمیق و دانش‌های گسترده‌ای را به دنبال
داشته‌اند.

واقعیت این است که ایمان و عقیده بشر، در طول زمان مانند دانش
و علوم و صنایعش، به تدریج رشد و تکامل یافته و افکار دینی و
اعتقادات مذهبی و انسانی، در بستر تحولات و گسترش مبانی فکری
و علمی، دستخوش تغییر و دگرگونی شده و از دوره‌ای به دوره دیگر

انتقال یافته است.

بنابراین، کشش ویژه انسان به مسائل مذهبی، با تفسیر مادی قابل توجیه نیست، بلکه این گونه رویدادها روشنگر اصالت حس مذهبی درون انسان است. لکننت دونوئی می گوید: «همیشه در جهان روح مذهب و میل به اعتقاد، پرستش، فروتنی در عبادت کامل و تعالی نفس برای نزدیک شدن به کمال مطلوب که قابل تصور و وصول نیست، وجود داشته است. این میل مبدأ الهی دارد، زیرا جهانگیر و در تمام مردم یکسان است.»

ویل دورانت، مورخ مشهور امریکایی می نویسد: «ایمان امری طبیعی است و مستقیماً زاده نیازهای غریزی و احساساتی ماست که از گرسنگی و حفظ نفس و امنیت و حتی اطاعت و انقیاد زاده است.»

ایمان، متن جان آدمی را با «باورهای صحیح» که می توانند «هدف و غایت» محسوب شوند، پیوند می دهد. تقوا بر عمل انسان نظارت دائمی دارد تا هرگز خلاف قاعده و عقل صورت نگیرد و حرکت انسان همیشه درست باشد. ایمان رابطه ای بین اعمال جان و حقایقی که آدمیزاده را معنا می دهد و رشادت و کمال می بخشد، برقرار می سازد.

آن همه ترغیب کرده اند بر تلاوت قرآن که: «فاقرُوا ما تیسر من القرآن» و آن همه گفته اند: خدا را بسیار

یادآور کن که: «فاذکروا الله کثیراً»، هیچ یک فقط برای «دانستن» نبوده و نیست، بلکه برای بر جان نشستن است؛ برای پذیرفتن است، برای باور کردن است و برای ایمان آوردن است، زیرا ایمان مؤثر است.

پیوستگی ایمان و عمل

حضرت امام رضا(ع) فرمود: دزد با داشتن ایمان در حین دزدیدن، دزدی نمی کند و شراب الخمر با داشتن ایمان در حین شراب خوردن، شرب خمر نمی کند.

در اسلام نیت و عمل به هم پیوسته و مرتبط هستند. شرط اساسی خوشبختی و سعادت، پیوند دادن درون و برون و هماهنگ ساختن ایمان معنوی با اعمال ظاهری است.

امام صادق(ع) می فرماید: «ان الله تبارک و تعالی فرض الايمان على جوارح بنی آدم و قسمه علیها و فرقه فیها فلیس من الجوارح جارحه الا وکلت من الايمان بغیر ما وکلت به اختها فمنها قلبه الذی به یعقل و یفقه و یفهم و هو امیر بدنه الذی لاترد الجوارح ولا تصدر الا عن رایه و امره»: خداوند ایمان را فریضه جوارح آدمی قرار داده و کارهای ایمانی را بین آن ها تقسیم نموده است. و وظیفه هر عضوی غیر از وظیفه ای است که به عهده عضوی دیگر محول شده است. یکی از

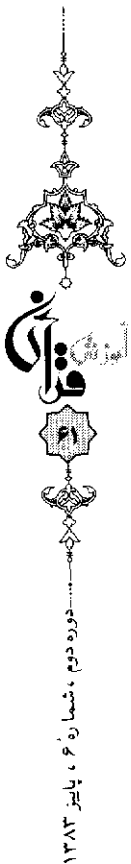
مؤمن خدا را ولی خود
می داند و به او توکل
می کند تا
از مقایسه خود با دیگران و
از ابراز رقابت، طمع
و بخل محفوظ
بماند و خود را
بی نیاز از مردم ببیند

جوارح مسؤول و موظف، مرکز تعقل و کانون اندیشه و فهم است. آن جارحه امیر و حکمران بدن آدمی است و وارد و صادر تمام جوارح، تحت رأی و فرمانش قرار دارند.

امام صادق فرمود: «الخلق الحسن، جمال فی الدنيا و نزهه فی الاخرة و به کمال الدین و القربه الی الله تعالی»: حسن خلق در دنیا مایه زیبایی و جمال اجتماعی و در آخرت وسیله دوری از عذاب الهی است. با حسن خلق دین کامل و آدمی به خداوند نزدیک تر می شود.

آثار فردی ایمان در زندگی

- کفر، پوشاندن حق است و ایمان کشف حق و اظهار آن است (و من یتبدل الکفر بالایمان فقد ضل سواء السبیل).

دنیا بحری است عمیق که دانایان بسیاری در آن غرق شدند. برای نجات، سفینه‌ای باید داشت که آن سفینه تقواست

- دنیا بحری است عمیق که دانایان بسیاری در آن غرق شدند. برای نجات، سفینه‌ای باید داشت که آن سفینه تقواست. دیوار و حصار سفینه‌اش ایمان است، شرعی آن برای حرکت توکل، قیم آن عقل، دلیل آن علم و سکان آن صبر است. ایمان دو نیم است: نیمی صبر و نیمی شکر.

آثار فردی ایمان

این آثار عبارتند از: رضا به قضا، خوف و رجا، اعتراف به تقصیر، طاعت و تقوا، ورع، حسن خلق (ان اکمل المؤمنین ایمانا احسنتم اخلاقا)، صدق نیت، شکر، حیا، صحت و حفظ زبان، تواضع، زهد در دنیا، تعجیل در خیر، بی‌نیازی از مردم، قناعت، ادای فرایض، اعتدال عمل و مداومت بر آن، عفت، اجتناب از محارم، عبادت و صبر، شوق به بهشت و خوف از دوزخ.

آثار اجتماعی ایمان نیز عبارتند از: ادای امانت، صلّه رحم، بزرگداشت افراد بزرگ‌تر، مدارا با والدین، عفو، کظم غیظ، حلم، اهتمام به امور مسلمانان، خیرخواهی، اصلاح بین مردم، نهی از گناهان و رفع معایب اخلاقی، وفق، انصاف و عدل، برادری با مؤمنین، رحم و عاطفه داشتن به

- ایمان امری است که خدا می‌پسندد، آن را دوست بداریم. ایمان مایه زینت و خوشامد دل است (ولکن الله حجب الیکم الایمان و زینه فی قلوبکم). ایمان اخلاق بد، تعرض بر خلق و بدزبانی و ناسازگاری‌های اجتماعی را رفع می‌کند. ایمان موجب می‌شود، آدمی تنها از خدا بترسد و فقط به خدا امیدوار باشد. هرچه او را تهدید کنند، ایمانش فزون‌تر شود و بیش‌تر به سوی خدا بگریزد و تنها رضای خدا را طلب کند. در این صورت، او توحید معنوی و اتکای عمیق درونی به خدا و بی‌نیازی از خلق پیدا کرده است.

- ایمان آدمی را به توکل بر خدا می‌کشاند (و اذا تلیت علیهم آیاته زادتهم ایمانا و علی ربهم یتوکلون). ایمان امنیت را موجب می‌شود؛ امنیت روانی در برابر زلزله، اضطراب، ترس و امید غلط. و نیز امنیت عاطفی، امنیت اخلاقی و اجتماعی و...

- مؤمن خدا را ولی خود می‌داند و به او توکل می‌کند تا از مقایسه خود با دیگران و از ابراز رقابت، طمع و بخل محفوظ بماند و خود را بی‌نیاز از مردم ببیند (و علی الله فلیتوکل المؤمنون).

- از آثار ایمان، یعنی آنچه باید در درون حاصل شود، تقواست. اثر تقوا نیز در بیرون به شکل اطاعت امر حق و پرهیز از نهی الهی جلوه‌گر خواهد بود (واتقوا الله الذی انتم به مؤمنون).

- ایمان همان سکینه‌ای است که خدا بر دل مؤمن نازل می‌کند (ان سکینه هی الایمان).

- ایمان به تمام اعضای آدمی منتشر می‌شود و برای هر یک وظیفه‌ای مقرر می‌دارد.

- ایمان هفت سهم است که هر کسی یک یا چند سهم از آن دارد. آن هفت سهم را هر که دارا باشد، مؤمن کامل است که عبارتند از: بر، صدق، یقین، وفا، علم و حلم. ستون‌های اصلی ایمان نیز عبارتند از: صبر، یقین، عدل و جهاد.

یکدیگر، انفاق، دشمنی با شیطان، امر به معروف تا مؤمن را در روش خود پشت قوی سازد و جامعه‌ای از افراد مناسب بسازد، نهی از منکر تا منافق را خوار کند و مکر او را بر طرف دارد و محیط را از آلودگی برهاند.

تجلی ایمان در زندگی انسان

امام علی (ع): «طوبی لمن ذل فی نفسه و طاب کسبه و صلحت سریره و حسنت خلیفته و انفق الفضل من ماله و امسک الفضل من لسانه و عزل عن الناس شره و وسعته السننه و لم ینسب الی البدعه»: خوشا به حال آن کسی که خود را کوچک می‌شمارد و کسب و کار او پاکیزه است و جانش پاک و اخلاقش نیکوست. مازاد بر مصرف زندگی را در راه خدا می‌بخشد و زبانش را از زیاده‌گویی حفظ می‌کند. آزارش به مردم نمی‌رسد، سنت پیامبر او را کفایت می‌کند و بدعتی در دین خدا نمی‌گذارد (نهج البلاغه، حکمت ۱۲۳).

«فامنوا بالله و رسوله و النور الذی انزلنا» (سوره تغابن، آیه ۸).

در سراسر قرآن سخن از ایمان است؛ ایمانی که به عمق جان وارد شود و در خانه دل آشیانه کند.

امام علی (ع): «ان المؤمنین مستکینون ان المؤمنین مشفقون ان المؤمنین خائفون»: همانا مؤمنان

فروتن و مهربان و از آینده ترسانند (خطبه ۱۵۳، نهج البلاغه).

نتیجه‌گیری

آنچه که انسان‌ها را به طور فزاینده‌ای از محور واقعیات دور می‌کند و به مرداب تباهی می‌کشاند، چیزی جز خلأ فکری و ایدئولوژیکی و فقدان ایمان نیست. به همین دلیل، ما امروز شاهد بر باد رفتن بخشی از نیروهای خلاق و زاینده‌ای هستیم که ناآگاهانه چشم از غنی‌ترین و محکم‌ترین و موج‌ترین دریای فرهنگی و ایدئولوژیک، یعنی دین مبین اسلام فرو بسته و افکارشان را در مسلخ بی‌اعتقادی و بی‌ایمانی‌های دنیای امروز قربانی کرده‌اند و راه‌گریزی نیز برای خود نمی‌یابند. دامنه‌اسارت خود را هر روز در لافیدی و بی‌هویتی تنگ‌تر کرده و فطرت خداجوی و ضمیر قلبی‌شان را به دست نفس بدفرمای خود سپرده‌اند و بی‌ایمانی خویش را تشبیهت می‌نمایند.

به هر حال، جامعه انسانی امروز، جامعه بحران زده‌ای است که به راهنما و راهبر و اصول اعتقادی محکمی که همگان را به سوی اصل توحید عامه نزدیک سازد، نیاز دارد. قطعاً این خلأ معنوی را می‌توان با آشنایی و شناخت درست اصول و فروع اعتقادی اسلام و احکام بنیادین آن که ریشه در کلام وحی و قرآن کریم

دارد، تکمیل کرد. در خاتمه، با سخنانی از بزرگان علم و دین این تحقیق را به پایان می‌رسانم:

● ایمان پیوند می‌دهد همه جای وجود را به همه جای وجود و در آن یکپارچگی به وجود می‌آورد.

● ایمان آدمی را با همه آن‌ها که اهل دل و اهل ایمان هستند، پیوند و وحدت می‌دهد.

● ایمان آدمی را با خدا و با فردا و فرداها پیوند می‌دهد و جان آدمی را به سرزمین‌های حقایق می‌برد. همه جا و همه سو، آدمی را جهانی و نامحدود می‌سازد.

● آدمی با ایمان و به واسطه ایمان بزرگ می‌شود، عزیز می‌شود، شریف می‌شود، خدایی می‌شود و فردایی و آخرتی می‌شود.

رهبر فقید هند، گاندی می‌گوید: «اگر دعا و نماز نبود، من مدت‌ها قبل دیوانه شده بودم.»

و یا به تعبیری دیگر، کنانت می‌نویسد: «به درستی که ایمان به خدا لازم است.»

الکسیس کارل نیز می‌گوید: «دعا و نماز مانند قوه جاذبه زمین، وجود حقیقی و خارجی دارد.»

منابع و مآخذ

۱. قرآن کریم
۲. نهج البلاغه
۳. مؤمن کیست؟ ایمان چیست؟، اثری از دکتر رجایی مظلومی
۴. گفتار فلسفی اخلاقی از نظر همزیستی و ارزش‌های انسانی، اثری به یاد ماندنی از آقای فلسفی
۵. آیه‌های زندگی، اثر آقای حسین اسکندری

